

STANOWISKO

Komisji ds. Polski Wschodniej Związku Województw RP

z dnia 4 września 2020 roku

w sprawie projektu Programu Operacyjnego Polska Wschodnia+

Dotychczasowe, pozytywne efekty realizacji Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007 – 2013 oraz Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014 – 2020, potwierdzają celowość, skuteczność i racjonalność instrumentu wsparcia finansowego dla Makroregionu wschodniej Polski. Wyrazem tego jest przyjęte w dniu 18 czerwca 2020 roku *Stanowisko nr 11/2020 Konwentu Marszałków w sprawie proponowanej architektury programów operacyjnych w Polsce w ramach Polityki Spójności UE w latach 2021-2027*, w którym przedstawiciele wszystkich województw, jednoznacznie wnoszą o kontynuację programu adresowanego do województw Polski Wschodniej, jako dodatkowego instrumentu wzmacniającego procesy rozwojowe.

Wykorzystane efektywnie środki finansowe poprzez wzmocnienie przedsiębiorczości, wzrost aktywności inwestycyjnej i konkurencyjności, rozwój uczelni wyższych, a także zmiany strukturalne tych obszarów stały się impulsem dla zainicjowania i dynamizacji procesów rozwojowych. Wymierne efekty wsparcia wynikają również z komplementarności POPW+ do innych programów operacyjnych w tym do regionalnych programów.

Biorąc pod uwagę trwające prace nad kształtem Programu Operacyjnego Polska Wschodnia+ oraz *Stanowisko Komisji ds. Polski Wschodniej Związku Województw RP w sprawie kontynuowania Programu Operacyjnego Polska Wschodnia w perspektywie finansowej 2020+*, z dnia 28 sierpnia 2019 roku Komisja ds. Polski Wschodniej ZWRP pragnie zwrócić uwagę na fakt, że zaproponowany zakres wsparcia Programu nie obejmuje wszystkich postulatów, które zostały zawarte w stanowisku.

Pragniemy podkreślić, że stanowisko zostało przyjęte jednogłośnie przez Członków Komisji ds. Polski Wschodniej ZWRP, będących przedstawicielami samorządów wszystkich województw Polski Wschodniej, tj. **warmińsko-mazurskiego, podlaskiego, lubelskiego, podkarpackiego i świętokrzyskiego**. Wskazaliśmy w nim uzgodnione wspólnie obszary interwencji, których wsparcie jest istotne dla dalszego rozwoju naszych regionów i Makroregionu jako całości. Tymczasem przygotowany przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej projekt POPW 2021-2027 nie odpowiada na szereg sformułowanych w nim potrzeb i problemów.

Biorąc pod uwagę proponowaną wysokość środków alokowanych na Program Operacyjny Polska Wschodnia+, uważamy, że nie należy rozpraszać interwencji,

a skoncentrować się na działaniach, które pozwolą osiągnąć największy pozytywny efekt w skali Makroregionu. W związku z powyższym Komisja ds. Polski Wschodniej ZWRP zwraca uwagę na konieczność zaprojektowania w przyszłym Programie Operacyjnym Polska Wschodnia+ interwencji jedynie w następującym zakresie:

1. **inwestycji budowy dróg wojewódzkich oraz węzłów komunikacyjnych na drogach krajowych** Należy podkreślić konieczność integracji regionalnych układów komunikacyjnych z główną osią komunikacyjną Polski Wschodniej jaką jest droga ekspresowa S-19 (szlak Via Carpatia), S16/S5 i S61 (Via Baltica), S74 oraz autostrad A4 i A2 poprzez budowę kluczowych odcinków w tym węzłów komunikacyjnych (zjazdów). Szczególne znaczenie dla poprawy jakości układu transportowego Makroregionu mają ponadto inwestycje, dotyczące drogi ekspresowej S74, umożliwiającej włączenie regionu świętokrzyskiego w system autostrad. Nowy układ komunikacyjny w zdecydowany sposób poprawi warunki dla dynamicznego rozwoju gospodarczego;
2. rozwoju **infrastruktury kolejowej**, zarówno na potrzeby przewozów osobowych jak i towarowych, co przyczyni się do zwiększenia mobilności zawodowej i przestrzennej mieszkańców, a tym samym wpłynie na poprawę dostępności rynków pracy, nauki, usług i produktów, jak również na zwiększenie atrakcyjności Polski Wschodniej dla lokowania inwestycji;
3. rozwoju **turystyki aktywnej** poprzez budowę, rozbudowę i modernizację istniejących tras rowerowych, budowę nowych tras umożliwiających połączenie ze Wschodnim Szlakiem Rowerowym Green Velo oraz podejmowanie przedsięwzięć mających na celu **zagospodarowanie zasobów wodnych** wykorzystywanych w celu poprawy retencji oraz rozwoju turystyki wodnej w Makroregionie;
4. **zwiększenia poziomu wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych Polski Wschodniej**, uzupełnienia brakującej infrastruktury dostępu do szerokopasmowego Internetu i rozbudowy Regionalnych Sieci Szerokopasmowych. Ułatwi to rozwój branż opartych o technologie informacyjno-komunikacyjne (ICT);
5. kontynuacji działań skierowanych na rozwój przedsiębiorczości, w szczególności programów dla start-upów,
6. **poprawy warunków do rozwoju i wykorzystania funkcji uzdrowiskowej** bazującej na walorach środowiskowych Makroregionu. Rozwój uzdrowisk pozwoli na przełamanie sezonowości usług w obszarze turystyki oraz wykorzystanie tego potencjału środowiskowego;

Mając na uwadze ponadregionalny charakter Programu, Komisja uważa, że **preferowane powinny być projekty, których zakres lub oddziaływanie będą obejmować sąsiadujące województwa**. Samorządy województw Polski Wschodniej wspólnie ze stroną rządową powinny niezwłocznie podjąć działania zmierzające do identyfikacji takich projektów, które jednocześnie będą akcentować ponadregionalny charakter Programu i wzmacniać argumentację na rzecz kontynuowania wsparcia dla Polski Wschodniej wobec Komisji Europejskiej. Uważamy, że w tym celu, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej powinno powołać specjalny zespół roboczy z udziałem przedstawicieli wszystkich województw objętych programem, którego zadaniem będzie opracowanie wstępnych fiszek projektowych. Komisja ds. Polski Wschodniej Związku Województw RP deklaruje gotowość opiniowania wypracowanych propozycji.

Ponadto, należy ustalać zakres interwencji w POPW+ mając na względzie możliwość stworzenia efektywnej i realnej linii demarkacyjnej pomiędzy zakresem POPW+ a regionalnymi programami operacyjnymi. W projekcie POPW+ przedstawionym do konsultacji szereg zaproponowanych działań był do tej pory realizowany na poziomie RPO. Przeniesienie działań z poziomu regionalnego na poziom interwencji programu makroregionalnego może stanowić trudność dla aktualnych beneficjentów RPO. W *Stanowisku Komisji ds. Polski Wschodniej Związku Województw RP* z dnia 28 sierpnia 2019 roku wskazano również na potrzebę regionalizacji wsparcia w ramach Programu Operacyjnego Polska Wschodnia na lata 2021-2027. Ze względu na efektywność osiągania celów, samorządy województw Polski Wschodniej, znając lokalne i ponadregionalne specyfiki, potencjały rozwojowe województw, wyzwania i potrzeby, a jednocześnie będąc blisko potencjalnych beneficjentów, powinny w większym stopniu uczestniczyć w zarządzaniu tym Programem. Biorąc pod uwagę powyższe, rozważenia wymaga zwiększenie udziału samorządów województw w procesie wdrażania Programu i zmianę modelu na bardziej partycypacyjny z uwzględnieniem najlepszych wzorców **zasady subsydiarności**.

Realizacja w ramach POPW+ działań, które w przypadku innych regionów będą finansowane/zabezpieczone przez programy krajowe, wypacza ideę dodatkowości programu makroregionalnego. Biorąc pod uwagę występujące nadal dysproporcje w rozwoju wschodniej Polski w stosunku do najlepiej rozwijających się województw kraju, należy podkreślić, że Program Operacyjny Polska Wschodnia w perspektywie finansowej 2020+ **nie może być uzasadnieniem dla ograniczania możliwości korzystania beneficjentów mających siedzibę na obszarze Makroregionu z działań przewidzianych w programach krajowych**.

Podejmowane działania i wysiłki w kierunku kontynuowania Programu Operacyjnego Polska Wschodnia w perspektywie finansowej 2020+ miały na względzie zrównoważony rozwój **pięciu województw Polski Wschodniej: warmińsko-mazurskiego, podlaskiego, lubelskiego, podkarpackiego i świętokrzyskiego**

oraz dobro ich mieszkańców. Makroregion Polski Wschodniej to obszar wciąż charakteryzujący się dużymi strukturalnymi problemami, utrudniającymi wykorzystanie jego wewnętrznego potencjału rozwojowego. Pięć województw wschodniej Polski nadal stoi przed wieloma wyzwaniami, które klasyfikują je do grupy najbiedniejszych regionów europejskich.

Opracowanie instrumentu wsparcia finansowego dla Polski Wschodniej jest konsekwencją analiz przeprowadzonych w trakcie przygotowywania średniookresowej strategii rozwoju kraju. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) identyfikuje obszary, które wymagają szczególnej uwagi ze strony polityki regionalnej, zaliczając do nich m.in. Makroregion Polski Wschodniej, obejmujący województwa: lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie. Konsultowany projekt Programu Operacyjnego Polska Wschodnia+ został opracowany pod kątem pięciu województw Polski Wschodniej. Mając na uwadze charakter tego instrumentu można rozważyć jego dedykowanie dla części obszaru mazowieckiego regionalnego.

Decyzja dotycząca ewentualnego włączenia dodatkowych obszarów do objęcia wsparciem w ramach POPW+ powinna zostać poprzedzona przeprowadzeniem stosownych analiz, szczegółowym uzasadnieniem wraz z danymi, które by potwierdzały zasadność jakiegokolwiek rozszerzenia obszaru POPW+.

Mając na uwadze zaangażowanie Pani Minister oraz dotychczasową partnerską współpracę, zwracamy się z uprzejmą prośbą o weryfikację zapisów projektu POPW+ i ich dostosowania pod kątem potrzeb Makroregionu.